

B

9(1)25

Tautas fronte.

1938.

76-21.035

B
9(1)25

Tautas Fronte.

THE NEW YACHT SPORT

1938

Distributed in Europe by The MacNeil Publishing Company
LONDON — CENTRAL POST OFFICE BOX 8335

R-1
B-
W-

TAUTAS FRONTE

I. Kas valda Latvijā?

Latvijā pastāvošo varu var nosaukt savā ziņā par militāru diktatūru. Ja 15. maijā armijas vadoņi Balodis, Virsaitis un Berķis nebūtu atklāti atbalstījuši fašistisko apvērsumu un ja Ulmanis būtu zinājis, ka armija nostāsies par demokrātiju, tad nekāds apvērsums nebūtu noticis, jo nekādas fašistiskās masu kustības Latvijā nebij. Ulmaņa valdība tāpēc arī spiesta balstīties uz kara stāvokli; bez kara stāvokļa viņa vispār nevar valdīt. Var gan būt, ka formāli kara stāvokli atceļ, bet tad diktatūra būs spiesta, lai sevi aizsargātu, izdot kādu citu "normālu" likumu, kas pēc satura līdzināsies kara stāvoklim.

Ja mēs gribētu meklēt diktatūras sociālo bazi, tad būtu jāsaka, ka vienīgais sociālais atbalsts fašistiskai diktatūrai Latvijā ir lielsaimnieku resp. vecsaimnieku slānis. Un arī tas ne visā pilnībā. Arī starp vecsaimniekiem laba daļa ir nemierā ar diktatūru, lai gan visvairāk labumu, pabalstu un cenu politikas ziņā diktatūra piešķir Latvijas lielzemniekiem.

Tā kā fašistiskā diktatūra izolēta no visiem pārējiem sociāliem slāņiem, darbojas pilnīgā politiskas nebrīvības atmosfērā, bez kādas sabiedriskās kontroles un partijas atbildības, tad ap viņu faktiski grupējas šauras krustdēļu aprindas no aizsargu spicēm un bijušās zemnieku savienības Ulmaņa tuvākiem draugiem, kas saimnieko ar sabiedrības un valsts mantu, to putinādami kā viegli iegūtu mantojumu.

Un uz jautājumu "Kas valda Latvijā?" tāpēc jāatbild: šaurā fašistisku avanturistu kliķe, kas balstās uz brutālu militāru varu - armiju, aizsargiem un policiju.

2. Cik ilgi tas tā ies?

Ar šādu jautājumu jāsastopas lo dienas jo biežāk. Nemiers ar pastāvošo diktatūras patvarību aug acīmredzot. Neskatoties uz visiem fašistiskās preses slavas rakstiem, diktatūras lietas nestāv labi. Nekāda fašistiska masu kustība nav radusies. Nekāda fašistiska ideoloģija plašākās tautas masās nav iespiedusies. Mākslīgi šādu fašistisku ideoloģiju

cenšas radīt par lētu naudu pirktā rakstītāju saime, kura pulcināta valsts propagandas iestādēs. Bet šo zēnu rakstījumi neatstāj dziļāka iespaida. Tāpat "vadoņa" runas un viss oficiālais troksnis par atnākušiem "labiem laikiem".

Jespaudu turpretim atstāj kaut kas cits. Arvien plašākām un plašākām aprindām fašistiskā diktatūra kļūst nepanesama. Vai nu saimniecisku, vai politisku, vai beidzot, garīgi-kultūrālu iemeslu dēļ (garīga truluma un vienmuļības dēļ, ko nes diktatūra). Tā no visām aprindām - no pilsonības, sīkpilsonības, sīkzemniecības un pat vecsaimniekiem, no inteligences un, protams, no strādniekiem - rodas arvien plašāks pulks ļaužu, kuŗš savu nemieru nevar savaldīt, sāk runāt, jautāt un domāt - cik ilgi tas tā ies. Arvien plašāka kļūst pārliecība, ka viss Latvijā iet uz postu.

Taču uz jautājumu: "Cik ilgi tas tā ies?" ir jāatbild: "Ilgi, ja visi gaidīs brīnumus vai palīgu no ārienes un paši tikai klusībā lamāsies". Neviena iekārta pati no sevis mehāniski nesabrūk. Tāpat pati no sevis nesabrūks arī Latvijas fašistiskā iekārta. Ļoti grūti mūsu mainīgos laikos pravietot, kādā veidā kritīs fašisms Latvijā. Taču viens ir skaidrs. Viņš kritīs tikai tad, ja tautas masu aktivitāte viņu gāzīs.

Ir jau taisnība, ka saimnieciskas grūtības un jukas augs. Bet tās pašas par sevi nenostums tagadējo fašistisko kliķi no valsts varas. Nav tāda stāvokļa, no kura nebūtu izejas. Un ja tautas masas būs mērīgas un lēnas, fašisms izkulsies arī caur savām saimnieciskām grūtībām. Smagas jo smagas nastas nāksies tad nest strādniekiem un zemniekiem, pilsētu un lauku amatniekiem, sīktirgotājiem, inteligencei. Bet fašisms pats labprātīgi no varas neaizies.

3. Kas gāzīs fašismu Latvijā?

Daži domā, ka pati valdošā kliķe saplēsiēs savā starpā. Tapēc ir ļaudis, kuŗi liek cerības uz ģenerāli Balodi, piemēram. Daži atkal uz Skujenieku. Bet tās visas ir nepamatotas cerības. Viņus 15. maija sazvērniekus saista maija noziegums. Ne fašists Skujenieks, ne fašistiskais ģenerālis Balodis nav cīnītāji pret fašismu. Kas gaida glābiņu no vīriem, kuŗi savu likteni saistījuši ar maija apvērsumu, tas nesaprot vai aizmirsis pašus politiskas ābece pamatus.

Taisnība jau nu ir, ka vienā otrā lietā Ulmanis savus nozieguma biedrus apvedis ap stūri. Taču no tā vien ne-

izriet, ka viņi spētu cīnīties pret iekārtu, ko paši rada un izveido.

Vēl sastopami ļaudis, kuŗi gaida atsvabināšanu no fašisma Latvijā ar Pad. Krievijas palīdzību. Atnāksot vara no ārienes un nogāzīsot Ulmani ar visiem viņa ģenerāliem. Bet kas tā domā, tas rūgti maldās. Šinīs maldos viņš atron attaisnojumu savam sabiedriskam slinkumam. Sak, varam mierīgi gulēt. Citi, ārēji spēki par mums jau gādās. Bet lieta nu ir tā, ka Pad. Krievija pret Latviju nekādu karu neuzsāks. Viņas miera politika tagadējos starptautiskos apstākļos ir pareiza un konsekventa. Tā nosprauž arī viņas izturēšanos pret tagadējo fašistisko Latviju. Ar varu viņa Latvijas iekšējās lietās neiejauksies.

Bet nu būs taču karš, saka citi. Un tad Latvijā rīkšies citi spēki un gāzīs Ulmani.

Ja izcelsies karš, tad patiešam Latvija tiks viņā ierauta, jādōmā ka arī tagadējais režims karu nepārciestu. Bet neviens arī nevar ar noteiktību paredzēt, kas iznāktu no kara. Karš atnestu tādu vispārēju nelaimi, ka neviens Latvijā nedrīkst uzjēmties uz sevīm atbildību strādāt par to, lai karš drīzāki būtu. Visa starptautiska strādnieku kustība ir karstāka miera piekritēja. Viņa cīnās visiem līdzekļiem par mieru. Mieram pretīm strādā valstis, kuŗas grib pasauli no jauna pārdalīt. Tas ir fašistiskas valstis, kā Vācija un Itālija, kuŗas Latvijā uz valdības pavēli slāvina. Jauns pasaules karš tāpēc ir ļoti varbūtīgs. Taču viņš nav neizbēgams. Karš var arī nebūt. Vismaz viņš var izcelties ne tik ātri, ka daži domā.

Bet ar cīņu pret fašismu nevar gaidīt. Kas liek cerības uz ārieni, uz karu, tas tikai attaisno pats savu slinkumu un izvairīšanos no cīņas.

Vēl ir sastopami arī tādi ļaudis, kuŗi liek cerības uz kādiem slepeniem sazverniekiem. Tie klusībā sagatavošot apversumu. Vienā jaukā dienā no rīta mēs piecelsimies un fašistiskas diktatūras nebūs. Daži domā, ka šādu slepenu apversumu izdarīs socialisti.

Ari šādas domas un gaidīšana ir nepamatotas. Fašismu nevar nogāzt demokrātijas vārdā ar slepenu sazverestību. Ar sazverniecisku apvērsumu nevar nogāzt iekārtu, kas balstas uz modernī organizētu armiju. Socialisti tāpēc arī noraida sazvernieciskas cīņas veidus, ka nederīgus. Ja reizēm uzpeld baumas par gaidamu sazverniecisku apversumu no socialistu vai komunistu puses, jādōmā, ka lieta grozas ap kādu

politiskas policijas provokaciju.

Socialisti, tāpat komunisti, atzīst tikai masu cīņu, bet ne atsevišķu personu slepenu sazverstību. Šāda sazverstība, kuŗa slepenā šaurā nelielā organizācijā darbotamās, būs atrauta no masu aktīvas cīņas, nekādu jaunu iekārtu nespēj nodibināt. Un lieta grozas ne vien ap to, lai gāztu no varas Ulmani, bet gan lai pāryeidotu to fašistisko iekārtu, kuŗu tagad veido ar kuŗa stāvokļa palīdzību. Slepena socialistu sazverstība sabruktu pie pirmā atklātā soļa, ja vien to ātrāk nenotvērtu politiskas policijas spiegi un provokatori.

Mēs, socialisti, rīkojam ne sazverstības, bet gan cenšamies celt strādnieku cīņas organizācijas, kuŗas protams tagadējos apstākļos var būt vienīgi nelegālas. Bet katra nelegāla organizācija nav sazvernieciska. Tādas nav arī socialistu organizācijas.

Tāpat jāatmet domas, ka masu aktivitāti varētu atvītot kādi slepeni organizēti, ar nieka revolverīšiem apbruņoti sargi, militāri organizēti.

Bet varbūt derētu izmēģināt teroru? Nē, arī tas būtu nepareizi. Ar teroru nevar nogāzt režīmu. Var gan iznīcināt vienu otru šī režīma vīru. Var šo vīru nevajadzīgā karta padarīt par mocekli, var atrisināt jaunu represiju vilni no valdošas kliķes puses. Un tas ir viss. Nē, terors nav cīņas līdzeklis pret strādnieku šķiras, darba tautas un demokrātijas pretiniekiem. Taisnība ir starptautiskai strādnieku kustībai, kuŗa teroru asi noraida. Arī Krievijas caru vara nekrita no atsevišķiem atentātiem, bet gan zem Krievijas strādnieku masu kustības. Katra doma par teroru arī Latvijā kategoriski noraidama.

No visa sacītā atliek tikai viens slēdziens par ceļu cīņā pret fašismu: pašu tautas masu organizēta un apziņģa aktivitāte.

4. Tautas fronte.

Fašistisko diktatūru var gāzt tikai tautas masu organizēta aktivitāte. Ja nu tas tā, tad varētu jautāt: kur tad ir šīs tautas masas? Vai viņas nekliedz "urā" Ulmanim? Vai strādnieki neseko ministriem Bērziņam? Valdība un "vadoņi" taču tiek apbērti ar padevības un pateicības apliecinājumiem?

Nē, tā nav. Tas tik tā liekas, ka visi sajūsmā par Ulmani. Patiesībā rūgst visās malās. Visi pateicības apliecinājumi ir tikai bailu sekas. Kad liek priek-

šā šādu padevību, vai pateicību parakstīt vai pieņemt, katram bail atteikties, lai gan ļoti maz tādu, kas ar sirdi visai lietai piekrit. Tas, protams, nozīmē, ka nav vēl pietiekošas masu aktivitātes. Nav vienkāršas pilsoniskas drosmes. Tas viss jāgatavo. Bet pašas masas, kuŗas var cīņai sagatavot, - tās ir.

To, kuŗi nemierā ar pastāvošo iekārtu, to skaits ar katru dienu kļūst lielāks. No kādām aprindām, šķirām, slāņiem viņi nāk? No visām. Bet galvenam kārtam no tām, kuŗas mēdz apzīmēt par darba tautu.

Fašisms viņām ir atņēmis visas tiesības pašām noteikt savu likteni un par to cīnīties. Tāpēc ir skaidrs, ka masu aktivitātei pret diktatūras režimu ir jāsākas no cīņas par tautas tiesībām, par politiskām, saimnieciskām un kultūrlām prasībām.

Fašisms nozīmē visu brīvību, vispirms politisko brīvību atņemšanu. Bet politiskām brīvībām, bez runas, sapulču, preses brīvības, bez brīvām arodnieciskām biedrībām, bez brīvām pašvaldībām, bez vēlētas tautas pārstāvniecības, vispār nevar nemaz runāt par kādām tautas tiesībām. Tāpēc cīņa pret fašismu vispirms kļūst par cīņu pret nebrīvību un par brīvību. Bez brīvības nav nodrošināto darba un maizes. Bez brīvības nav cilvēciskas, kultūrlas dzīves. Bez brīvības nav iespējama tālākā cīņa par sociālismu, par darba ļaužu varu

No visām šķirām visapspiestākā tagadējā kapitalistiskā sabiedrībā ir strādnieku šķira. Tāpēc viņas sabiedriskie mērķi arī iet vistālāk. Šķiras apzinīga strādniecība ved cīņu par sociālismu t.i. nevien par politisku, bet arī par saimniecisku un sabiedrisku vienlīdzību. Bet fašisms ir visbriesmīgākais pretinieks sociālismam. Fašisms vispirms jādabon nost no ceļa, tad var sākties tieša cīņa par sociālismu.

Bet nu jāņem vērā, ka Latvijā tirdzniecībā un rūpniecībā un lauksaimniecībā nodarbinātie algota darba strādnieki nesastāda tautas vairākumu. Blakus algota darba strādniekiem atronams liels skaits patstāvīgu darba ļaužu: sīkzemnieku, amatnieku, zvejnieku u.t.t. Algota darba strādnieki vieni paši nevarētu nogāzt no sava ceļa fašismu, ja visi pārējie tautas locekļi to aizstāvētu. Tāpēc cīņu ar fašismu nevar un nedrīkst ievirzīt tajā ceļā, kuŗā strādnieki atrastos vieni paši un pret pārējām šķirām un slāņiem.

Bet tas nozīmē, ka cīņai pret fašismu un par tautas politiskām tiesībām ir jāpūlcina visi antifašistiski elementi. Visi tie, kuŗi grib un var cīnīties pret fašistisko diktatūru un par politiskām brīvībām. Visnoteiktāki attīstīta politisko brīvību sistema ar svešvārdu tiek saukta par demokrātisku republiku.

Un tie visi sastāda kopā to, ko tagad mēdz saukt par tautas fronti: strādnieki, sīkzemnieki, sīkpilsoņi, darba intelligence, zemākie ieredni, amatnieki, zvejnieki u.t.t. Visi antifašisti jāpūlcina vienā frontē - tautas frontē!

5. Vai nebūs pasaka par balto gailīti?

Daži, to izlasījuši, teiks tā: Tā tad sāksim no gala? Bija demokratijs. Vienā naktī nogāza. Demokratijs nespēja aizstāvēties. Tikai audzināja fašismu. Kad to panāksim, tad "politiķi" sāks atkal savu andeli, fašisti organizēsies no jauna un vienā baltā dienā atkal viss sabrūks. Un tad cīnīsimies atkal par demokratijs. Un tā arvien tālāk. Tas taču smieklīgi. Vai tad nav diezgan piedzīvojumu ar andeli bijušā Saeimā? Neviens strādnieks gan neies cīnīties par to, lai vecais atkārtotos.

Ja tas viss būtu tā, tad tas patiešam būtu smieklīgi. Vēl vairāk. Tāda cīņa par to, lai viss atkārtotos no gala būtu neprātīga cīņa. Uz tādu cīņu mēs neaicinam.

Pieiesim lietai no citas puses. Vai fašisms salīdzinot ar demokrātisko iekārtu ir solis atpakaļ vai uz priekšu? Taču atpakaļ. Viņš ir briesmīgs reakcijas veids. Lai tiktu no viņa vaļā, vispirms jāspēr atkal uz priekšu tas solis, kas sperts atpakaļ. Tas nozīmē: no fašistiskas reakcijas jātiek pie demokrātiskas brīvības. Bet ne pie tādas, kāda bija, bet pie labākas demokrātiskas brīvības. Pie tādas, kas prot sevi aizstāvēt pret fašismu. No pagātnes kļūdām visi būs mācījušies. Nevarīgu demokratijs negrib neviens. Saeimu ar 22 vai vairākām partijām mēs vairs negribam. Demokratijs, kas dotu brīvību fašistiem, mēs negribam.

Fašismu gāžot tautas fronte nodibinās stipru demokratijs, kuŗa dos strādnieku šķirai, darba zemniekiem, visiem maziem darba ļaudim pilnu brīvību cīnīties par savu nākotni. Ar vienu vārdu, mēs aicinam cīnīties par tādu demokratijs, kuŗas priekšgalā atrastos stiprā tautas frontes valdība, apbalvota ar visas varas pilnību.

Demokratijs, kas nāks pēc fašisma, fašismam kā legālai strāvai vairs nebūs vietas. Un lai neatkārtotos veca

pasacīna, tad būs jāatmin, ka ir tikai viens līdzeklis tautas aizsardzībai pret fašistiskiem kakla kungiem: pašas tautas aktivitāte un apbruņošana.

Mēs neaicinām atgriezties pie tā, kas bijis. Mēs aicinām cīnīties par darba tautas demokrātiju.

Mēs tāpat neaicinām ne uz kādu partiju andeli vai koalīciju. Mēs nevēlamies arī lai atkārtotos agrākas koalīcijas, nu kurām neviena nespēja atbrūņot fašistiskos spēkus un apbrūņot tautas demokrātiskus spēkus. Mēs esam parliecināti, ka latviešu strādnieku kustībai nebūs pieņemams reformistisks ceļš. Tanī strādnieku šķira un viņas partija riskēja nesēnā pagātnē nokļūt pilsonības astē. Šī reformistiskā ceļavēsturiskais uzdevums, neatkarīgi no personu gribas, bija antidemokrātiska valsts varas aparata stabilizācija. Fašismam atnākot valsts varas aparats (policija, skolas, ieredņi, baznīca, armija) bija gatavs tam kalpot.

Ja mēs šodien aicinām kopā visus antifašistus, tas notiek cīņai, kurās mērķis ir atkarot tautai laupītas brīvības un šo brīvību nostiprināšana. Tas notiek apstākļos, kuriem nav līdzības ar neseno pagātņi Saeimas laikus.

Maldīgi domāt, ka Latvijas strādnieks varēs atkratīties no saviem fašistiskiem kungiem tikai saviem spēkiem. Viņam ir nepieciešami sabiedrotie. Nevar atstumt nevienu spēku, kurš cīnās, sāks cīnīties vai var cīnīties pret fašismu. Strādnieki fašismu negāzīs bez zemnieku, amatnieku, darba inteligences, t.i. bez darba tautas līdzdalības. Tāpat antifašistiskiem slāņiem (zemniekiem, amatniekiem un darba inteligencei) ir nepieciešama strādnieku palīdzība cīņā pret fašismu.

Antifašistiska, stingri demokrātisku spēku cīņas kopība - tautas fronte - un viņas valdība demokrātijas nostiprināšanai, nodibināšanai un apbruņošanai - ir principiāli pavisam kas cits, nekā no šauras parlamenta kuluaru anadeles izaugusi nevarīga partiju koalīcija.

Tiem, kas domā, ka demokrātija strādnieku šķiras cīņās ir pardzīvota prasība, mēs sakām sekošo:

Mēs neaizmirstam un neatmetam neviena revolucionāra sociālisma principa. Mēs aicinām strādnieku šķiru organizēties savā šķiras partijā, kā revolucionārā organizācijā. Bet mēs gribam vest reālu politiku un nevis nodarbināties ar revolucionāru plāpšanu! Strādnieku kustība nesākas no vispārējiem principiem, bet gan no konkrētām atsevišķām prasībām. Mēs negribam, lai sociālistiska partija kļūtu

par šauru sektī, bet gan lai viņa nostātos visa antifašistiska viņa priekšgalā. Antifašistiskas kustības stiprināšana būs arī sociālistiskas kustības stiprināšana. Bet plaša antifašistiska kustība ir iespējama tikai kā kustība pret diktatūru, pret beztiesību stāvokli, par tautas tiesībām pašai lemt un noteikt savu likteni, t.i. par politiskām brīvībām, par demokrātiju. Šai demokratijai nav visur jālīdzinās tam, kas bija pirms fašistiska apvērsuma. Bet ceļā uz sociālismu demokrātija ir nepieciešama attīstības stadija.

Ar to mēs būtu atbildējuši arī tiem, kas būtu saskatījuši tautas frontes politikā atgriešanos pie agrāk sludinātām parlamentāriskas koalīcijas teorijām.

Apstākļi šodien ir citi. Lietas kļuvušas citas. Jāprot visiem sociālistiem saskatīt tas jaunais, kas radies ar augošo nacionālo, t.i. visas tautas opozīciju pret fašismu. Nepieciešami izbēgt no sektantiskas noslēgtības, no vecu domu starpību atgriešanās. Nepieciešams vērst skatu uz priekšu, ne atpakaļ.

6. Tautas fronte Latvijā.

Gandrīz visā Eiropā pret fašismu organizējas tautas frontes. Bet lietojot šo jauno vārdu nevajag krist Latvijā maldībā.

Vakar-Eiropas zemēs, kur strādnieku kustība ir legāla, tautas frontes sastāv no sociāl-demokrātu, komunistu un radikālo sīkpilsonisko organizāciju apvienības. Latvijā nelegālos apstākļos nekādu sīkpilsonības radikālu organizāciju nav un daudz maz nopietnu arī nebūs. Jāņem vērā, ka līdz šim latviešu sīkpilsonība vispār nav bijusi spējīga radīt kādu demokrātisku, radikālu partiju, tādu piem., kā franču radikālsociālistus, Erijo partiju, vai spāņu kreisos republikāņus, kuri pulcējas ap valsts prezidentu Asanju. Mūsu demokrātiskais centrs jau otrā dienā pēc apvērsuma gāja skupstīt Ulmanim roku (Breikša vizīte) un Skujenieka grupa jau bija aktīva fašistiska apvērsuma līdzdalībniece. Gustavs Zemgālis, kurū daži uzskata par Latvijas demokrātiskās sīkpilsonības pārstāvi, šodien nolīcies valdības priekšā uz vēdera.

Šodien jāņem vērā, ka organizēties var tikai nelegāli. To latviešu pilsoņi nav spējīgi izdarīt. Tāpēc tautas

Latvijā jāronas īpatņējos apstākļos. Par šīs frontes kodolu jāuzskata abas strādnieku partijas - sociāldemokrati un komunisti. Viņu vienota fronte cīņā par demokrātiju ir visa turpmākā pamats. Vēl vairāk. Nepieciešami, lai no vienotas frontes izaugtu patiesa vienota strādnieku kustība un neatkārtotos vairs savstarpējais naids. Strādnieku kustības vienība ir visa tālāka pamats.

Bet ja pie mums nav radikālu sīkpilsonības partiju, tad tomēr ir masas, daļa no kurām gāja agrāk pakal demcentram un bļodņiekiem.

Strādnieku kustībai, vispirmā kārtā strādnieku un zemnieku sociālistiskai partijai, cīņā ar fašismu jāuzņem vispar nacionāli uzdevumi. Viņai savā praktiskā politiskā darbība jāved zem tautas frontes karoga un jāpulcina ap sevi visi antifašistiski demokrātiski elementi ar savu aģitāciju un propagandu pret fašismu viņai jāiet arī sīkpilsoniskās masās un jāierosina viņu antifašistiska aktivitāte.

Lai to panāktu, tad pirmais noteikums ir skaidra demokrātiska antifašistiska cīņas platforma. To dod mūsu partijas platforma.

Nemiera elementu zemē ir daudz. Bet ar to vien nepietiek. Nemieram ir jādod mērķis. Lamāšanās un anekdotu stāstīšana par tagadējo režīmu tam nav bīstama, kamēr tie, kuri to dara, ar to vien aprobežojas. Visa opozīcija tagadējam režīmam dabon politiskas cīņas nozīmi un pavisam citu iespaidu, ja visi sitīs uz vienu naglu: Nost fašistisku diktatūru! Prasam demokrātisku republiku ar tautas frontes valdību!

Latvijas apstākļos šāda valdība būs strādnieku un zemnieku valdība.

Ar vienu vārdu - tautas fronte Latvijā -tas nozīmē tādu sociāldemokrātu politiku, ar tādām prasībām, kuras spētu pulcēt ap strādnieku kustību pret fašistiskiem tautas apspiedējiem plašas tautas masas no dažādiem slāņiem. Tapat, kā 1905. gadā ap sociāldemokrātiju pulcējas visi, kuri cīnījās pret cariskiem tautas apspiedējiem. Ulmaņa fašisms ir patiesībā krievu carisma pasliktināts izdevums.

No tautas frontes politikas Latvijā jāatskīr viena cita lieta. Opozīcija un pretestība Ulmaņa diktatūrai ies pa diviem galveniem ceļiem. Vieni noteikti antifašisti stādīs pretim fašisma diktatūrai noteiktu tautvaldību, noteiktas demokrātiskas prasības. Šie elementi iekļaujas tautas

frontē. Bet ir bez tam pilsoniski elementi, kuŗi spēj un spē savās politiskās prasībās tieksmēs nokļūt tikai līdz vairāk vai mazāk apcirtām politisku brīvību prasībām. Šādi elementi var rasties un ronas starp bijušu zemnieku saimībniekiem, kuŗi nav sekojuši Ulmanim. Tādus ļaudis var sastapt visās aprindās. Starp rūpniekiem un tirgotājiem un pat vecsaimniekiem, kuŗiem nav pieņemama tagadējā politika, galvenam kārtam saimnieciska politika, kuŗa iet bez kontroles, bez drošībām par rītdienu. Šie liberālie pilsoņi gribētu satversmi ar zināmām tiesībām, zināmas ierobežotas brīvības un vēlēšanu tiesības, bet arī garantijas pret darba tautas "pārmērībām". Šādi elementi būs sastopami visās pilsonisko partiju paliekās.

Šādi elementi neiekļaujas tautas frontē, bet viņu opozīcija fašistiskai diktatūrai nav atstājama bez ievēribas. Pret fašismu jāizmanto visa opozīcija. Arī tie elementi, kuŗi nav iekļaujami tautas frontē, ir atbalstami, ciktāl viņi veicina fašisma sabrukumu.

Tikai tādā ceļā izdošies gāzt fašismu. No vienas puses jāpūlcina zem tautas frontes demokrātiska karoga visi antifāšistiskie elementi. No otras puses atbalstama katra opozīcijas tieksme pilsonības aprindās, tanīs aprindās, kuŗas visumā nevar iekļauties tautas frontē, ja vien šī opozīcija tricīna fašisma pamatus.

7. Tautas frontes organizēšana.

Latvijas apstākļos plaša centralizēta nelegāla organizācija nav pašlaik iespējama. To Ulmaņa spiegi ātri atrastu. Nevajaga tāpēc gaidīt visus rīkojumus no kāda nelegāla centra. Protams nelegālām strādniekam partijām būs savi vadoši centri un organizācijas. Tie, apstākļu spiesti, paliks šauri un ne vienmēr varēs atbildēt uz visām cīņas vajadzībām un jautājumiem katrā vietā. Tāpēc nepieciešama lielāka patstāvība un iniciatīva katram atsevišķi, tāpat arī atsevišķām grupām. Tautas frontes politikas pulciņu un grupu var nodibināt katrā pagastā. Nekas, ja tūlīt nevar sameklēt partijas centru. Uzstāties var katrs pie gadījuma, kam dūša. Fabrikā starp darba biedriem, uz laukiem ļaužu salasīšanas vietās. Nemaz nevajag pašam būt nelegālas organizācijas biedrim. Mutes tagad visiem atdarījušas. Kritika iet vaļā. Vajag viņai dot virzienu - uz tautvaldību, pret diktatūru, uz demokrātiju. Ulmaņa režīms nav labojams,

nav reformējams, tas ir fašisms, to vajag gāzt. Jālauž mēmā paklausība un padevība pie padevības un pateicības apliecinājumiem, ko fabricē Ulmanim. Kur vien var, vajag pacelt balss pret Ulmaņa slavināšanu. Jāagītē pret piedalīšanos fašistu sarīkojumos. Ja tomēr zemnieku dienās un strādnieku svētkos saplūst kādas masas, viņas jāizmanto antifašistiskai propagandai. Protams to nevar darīt atklāti no svētku tribīnes. Bet starp tautas masām var vienmēr atrast izdevību dēstīt antifašisma sēklu, kaut arī tas būtu iespējams no sākuma mazos, šauros apjomos. Kas zīmējas uz strādnieku svētkiem vispār jāpaceļ uzņēmumos jautājums par viņu neapmeklēšanu. Protams, viena daļa tumšu ļaužu jau skries izkauties pie lēta alus. Tomēr arī šo daļu, kaut nelielos apmēros, var apstrādāt pa vienam pašos svētkos antifašistiskā garā.

Nevajag tikai visur gaidīt norādījumus no centra. Tas nevar visur klāt būt.

Tāpat pienācis laiks rosīgāki nest domu par saimniecisku cīņu ar streiku palīdzību. Taisnība, represijas gaidāmas. Bet bez drosmes uzvaras nebūs. Saimnieciskais stāvoklis strādniekam kļūs ar katru dienu nu grūtāks. Lata kursa pazemināšana ir pazeminājusi darba algas pirktspēju. Spiegu pilnas valdības aroda biedrības te nekā nedos.

Un visbeidzot sabiedrībā pie katra izdevīga gadījuma, kur vien sanāk kopā kaut daži cilvēki, vajag pacelt runas par cīņu pret fašistisko diktatūru. Tikai tad, kad opozīcijas prātu mobilizēšanā būs aktīvs katrs antifašists, tad varēs arī sagaidīt, ka rāsies tautas masu kustība pret fašismu.

8. Kādas ir izredzes?

Varētu jautāt, kādas ir izredzes iekšējiem spēkiem tikt galā ar Ulmaņa patvaldību. Valdības pusē ir taču bruņots pārspēks. Bet vai tad cara laikos no sākuma nebija tas pats, kā mums stāsta vecākā paaudze. Nav jāaizmirst, ka tautas masu revolucionārs spiediens uz valsts varu, uz varas orgāniem, uz kareivju noskaņojumu, ir tāds ierocis, kas dara galu galā brīnumus un dabon galu galā arī ieročus, ja lietu nevar izšķirt bez pilsoņu kara. Tam piemērs no jaunākiem laikiem Spānija.

Vispirms jāronas revolucionārai masu kustībai pret fašistisku režīmu. Un šinī cīņā izredzes nav sliktas. Par opozīcijas augšanu gādā pati fašistiska diktatūra. Viņa arvien vairāk un vairāk atsvešinas no aktīviem sabiedriskiem slāņiem un kļūst arvien skaidrāk par šauras kliķes diktatūru.

Opozīcijas vilnis stipri audzis. Tas vairs neies mazumā. To veicina visi apstākļi.

Ar valsts iedzīvotājiem pilsētās un uz laukiem diktatūra atronas kara stāvoklī. Ieceltas pašvaldības vairs neapmierina. Uz laukiem iedzīvotāji grib vēlēt savu pagasta vecāko un pārējo pagasta valdi. Iecelti nāk no zemnieku savienības vai aizsargu vidus. Bieži paspējuši smagi apzagties. Kukuļu ņemsana un atklāta zādība iet vajā ieceltās pilsētu pašvaldībās. Ulmaņa krustdēli, kurus brīvās vēlēšanās paši zemnieku savienībnieki daudzkārt nostrīpoja, tagad ierauj nazīs. Valsts aparats pilns kukuļpēmēju līdz pašai augšai. Par dažiem ministriem čibina visi Rīgas zvirbuli. Viss tas ceļ nemleru. Tas nemazināsies, jo pati korupcija taču nemazināsies. Diktatūra ir aplipusi ar koruptantiem. Sabiedriskas izlases un kontroles taču nav.

Nevienu neapmierina vienmulīgā fašistiskā garā vadītā prese. Pamostas tālab no jauna ilgas pēc brīvā vārda. Diktatūra tas nevar apmierināt. Nav gandrīz nekādas biedrību dzīves. Iecelšanas biedrību valdēs un biedrību slēgšanas sāk atriebties. Aug tālab dziņa pēc biedrošanās brīvības. To diktatūra apmierināt nevar.

Nopietniem intelligentiem cilvēkiem ir jānosmok tanī gara dzīves vienmulībā, uniformitātē, ko cenšas ievest valdība. Uzskatu un domu dažādības ir viens no nepieciešamākiem sabiedriskā progresa priekšnoteikumiem. Ulmaņa diktatūra tai nevar ļaut vaļu. Viņa dibinās vienīgi uz ieročiem un nodrastām garīgām nabadzības frazēm. Intelligentās aprindās opozīcijai tāpēc neizbēgami jāaug.

Saimnieciskais stāvoklis kļūst jo dienas spaidīgāks. Visi labvēlīgie preses ziņojumi ir māņi. Valūtas pazemināšanai uzreiz par 60% neizbēgamā kārtā jāatsaucas uz dzīves dardzību. Cenas bez tam ceļas arī pasaules tirgū. Algu paaugstināšana turpretim fašisma diktatūrā ir neiespējama. To var panākt tikai ar cīņu pret fašisma gribu. Nodokļi faktiski it visi ir paaugstināti. Nevienam nav drošības par rītdienu. Neviens nevar zināt, ko diktators naktī izdomā. Tālab saimnieciska kalkulācija ilgākam laikam kļūst neiespējama. Bet bez tās nav drošas saimnieciskas dzīves. Valdība dīžojas ar savām jaunbūvēm. Bet būvniecība visumā ņemot ir sašaurinājusies. Privātu būvju sašaurināšanās ir lielāka, nekā valsts būvju pieaugums. Daži domā, ka Ulmanis dara progresīvu darbu, dibinādams savas centralizētas saimnieciskas organizācijas. Liberālais kapitalizms esot sevi pardzīvojis, un Ulmanis radot organizāciju. Ulmanis ievēdot monopols un valsts kapitalismu, ar ko patiesībā izdarot to, ko prasījuši sociālisti.

Nav maldīgāka uzskata par šo. Tas, ko prasa un prasīja sociālisti, ir nevien saimnieciskas dzīves organizācija, bet arī viņas demokratizēšana. Prasīja saimnieciskas dzīves organizēšanu visparības labā ar sabiedrisku pārvaldi un kontroli. Ulmanis turpretim piekopj diktatorisku kliķes politiku šauras krustdēļu grupas interesēs, bez sabiedriskas kontroles un pašdarbības. Kas neredz šo starpību, tas nav neko sapratis no socialistu minimālām prasībām.

Ulmaņa diktatūra ir sametusi vienā čupā valsts budžeta saimniecību un bezkontroles rīkošanos ar valsts fondu līdzekļiem. Valsts kredītbanka un zemnieku banka, tapat centralizētas organizācijas, valsts atbalstu paēnā strāda pēc sen pazīstamiem "Lata" un "Union-bankas" paraugiem.

Saimnieciskas politikas ideoloģiska nagla ir jaunas latviešu pilsonības radīšana. Tas notiek ļoti vienkārši, ulmaniski. Izposta pastāvošos uzņēmumus. Vienalga vai tie latviešu vai cittautībnieku. Protams, sliktāki iet cittautībniekiem. Jaunradītos ulmaniskos uzņēmumos (alus bružos un tabakas fabrikās vai metālfabrikās) iegulda valsts naudu. Ja tie nesola drošu peļņu, šie uzņēmumi paliek valsts. Ja turpretim peļņa droša, tad valdības krustdēļi no augstāko virsnieku, aizsargu un zemnieku savienības aprindām saņem valsts aizdevumus, ar kuriem kļūst par kredītbankas organizēto uzņēmumu akcionāriem. Pārskatot piem. akc. sab. "Kaļķis" un "Kieģelnieks" un "Vairogs" vaiļu un padomju sastāvu, sastopam tur daudz vecsaimnieku. Daži no tiem pazīstami, kā iekērēji svešā mantā pret likumu. Sastopam arī tādu saimniecisku speciālistu ka pulkvedi-kuķi, vēl vienu-otru armijas vadītāju, aizgājušu sūtni, bijušu Ulmaņa veikalu septiņieki.

Tā ar valdības gādīgu roku jaunie kapitalisti, apveltīti ar valsts līdzekļiem, kļūst par jauno uzņēmumu akcionāriem, par kapitalistisku ienākumu gaidītājiem, par jauno "latvisko" akciju sabiedrību akcionāriem, par jauniem bagātniekiem. Vakar tiem nebija ne vērdiņa pie dvēseles. Arī šodien tiem pašiem nav nekādu kapitālu. Nav tiem arī saimnieciskas prasānas. Tie saimnieko ar nodokļu maksātāju un mazo krājēju sanestiem grašiem, natrieks savu peļņu vieglā uzdevumā un zaudejumus, ja būs, - uzliks samaksāt valstij. Ir gaidāms, ka savārisies no visa tā neizstriēbjams jūkums. Valsts budžeta līdzekļi, valsts fondi, pasta krāj-kases noguldījumi - viss saplūst kopā vienā kliķes saimniecības un korupcijas fondā. Vajag tik visai šai papīra kārsu mājiņai vienā vietā ieburēt, kas viegli var notikt, lai iestātos katastrofa, kas tālu pārsniegs "Lata", "Unionbankas" un "Zemnieku - bankas" aferas. Tas būs korupcijas bankrots valsts apjomā, par kuru Ulmaņa pavalstniekiem nāksies maksāt. Afera ar nesalīdzī-

nāmi bistamākām sekām nekā Ulmaņa un Klīves "Lata" un "Zemnieku banka". Šāds stāvoklis saimnieciskā dzīvē nevis mazinās, bet arvien vairāk kāpinās nemieru arī daudz maz solidās pilsonības aprindās.

Beidzot arī starptautiskais stāvoklis neļaus fašismam Latvijā stabilizēties. Fašisms starptautiskā laukā arvien vairāk saņem stopas ar demokrātisku elementu pretpiedieņu. Kāmēr mūsu fašisti savā presē pareģoja drīzu starptautiskā fašisma uzvaru, mēs patiesībā redzam, ka sāk zust aizspriedumi par fašisma nesatricinamo militāro varu. Izrādas, ka šī vara ir ļoti satriecama. Vācijas iekšējās grūtības nav vairs apslēpjamas. Sociālistiskā kustība demokrātiskās un fašistiskās zemēs aug. Spānijas notikumi rāda, ka tautas masas spēj cīnīties pret fašistiskiem ģenerāļiem un fašistisku iejaukšanos. Ja uzvarēs demokrātiska Spānija, tas būs seku bagāts trieciens visam fašismam. Bet ja arī Spānijas demokrātiju ārēji spēki no Itālijas un Vācijas nožņaugtu, tas Eiropas stāvokli padarītu tik nestabilu, tik nedrošu, ka par mierīgu fašisma stabilizēšanu nav ko domāt. Fašisma uzvara Spānijā tuvinās karu.

Visā starptautiskā strādnieku kustībā arvien vairāk nobriest uzskats, ka no fašisma nav tiešas pārējas uz sociālismu, bet vispirms jāatkaro zināmas demokrātiskas brīvības, jāgaž fašisma diktatūra ar visu antifašistisko slāņu spiedienu. Šo slāņu spiedienu veicina galu galā pats fašisms. Tā tas ir arī Latvijā. Viņa politika Latvijā nav daudz jauna. Ta ir tā paša melna simta valdība, pret kuru tauta cīnījās 1905. gadā. Par Ulmani var galu galā teikt to pašu, ko Kārlis Marks rakstīja par beidzamo Francijas ķeizaru, Kārli Luiju Napoleonu III (nesamainīt ar Napoleonu I): "Sava stāvokļa pretrunu vāģāts, iekļauts klauna, brīnumu radītāja lomā, kuŗam pastāvīgi jāsaista pie sevim publikas uzmanība ar vienmēr jauniem negaidītiem pārsteigumiem, Bonaparts (Ulmanis) apgriež otrādi visu godīgo pilsonisko sabiedrību, rada kārtības vārdā īstu anarķiju, norauj svētuma kroni no valsts mašīnas, dara viņu atbaidošu un smieklīgu". - Napoleons III bija pēdējais ķeizars. Pēc viņa nāca demokrātiska republika.

Drosmi un aktivitāti prasa jaunais laiks, kuŗš pamazām nobriest ļaužu prātos. Drosmi nevien darbos, bet arī idejās, vecās domāšanas atmešanā un jaunā laika saskatīšanā un aptvēršanā. Tā jaunā laika, kuŗš zem tautas spiediena nomainīs fašistisko kundzību un dos jaunu pamatu atjaunotai strādnieku kustībai.

Ar skatu uz priekšu, atstādami pagātnes kļūdas viņu nodarītājiem, ķersimies pie jaunas Latvijas, Tautas frontes Latvijas izcīnīšanas.

Uz to aicina Latvijas strādnieku un zemnieku partija.

0.10j

Registered at the General Post
Office as a Newspaper. Entered
as second-class Mail Matter at
the New-York N.Y., Post Office

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309081410